

16 Ağustos
2023

HAFTALIK GÜNDEM

ENKAZDAN ENKAZA KOŞMAK

17 Ağustos 1999 Marmara depreminin üstünden 24 yıl geçti. O zaman da binlerce insanımız hayatını kaybetti, yaralandı, yüz binlercesi evsiz kaldı. 1999 depremi, kapitalist ekonominin temel öğelerinden biri olan arazi, arsa, konut spekülasyonunun nasıl ölümcül sonuçları olduğunu ortaya koymuştu. Deprem devletin, halkın hizmetinde olması gereken kamu gücünün nasıl derin bir çürüme içinde olduğunu göstermişti. En kritik zaman dilimi olan ilk 48 saat içinde kamu gücü halkın yardımına koşmadı. Kilitlendi kaldı. 1999'da iktidarda olan DSP-MHP-ANAP koalisyon hükûmeti, deprem karşısında düştüğü acizlikle yıpranmış, depremin ekonomik yükünü ek vergilerle halkın sırtına yıkması ve uyguladığı İMF programıyla halkın gözündeki tüm değerini yitirmişti. Bu koşullarda iktidara emperyalizmin, büyük sermayenin ve medyanın desteğini alan AKP geçmişti.

Yüzyılın acizliği ile yüzyılın felaketine dönüşen 6 Şubat Doğu Anadolu Depremi, aradan geçen 24 yıl boyunca depreme hazırlık konusunda ağır bir ihmal içinde olduğunu gösterdi. Aynı tarifi mümkün olmayan acılar 24 yıl sonra halkın kapısını çaldı. Depreme müdahale konusunda 1999'un bile gerisine düşen bir kamu gücü ile çürümenin hat safhalarına vardığımız anlaşıldı. AKP iktidarı ile DSP-MHP-ANAP iktidarı arasında, kapitalizmin arsa, arazi ve konut spekülasyonuna dayalı vurgunculuğu temelinde kopmaz bir bağ olduğu anlaşıldı.

Afetlere dayanıklı şehirler, konutlar, iş yerleri yapmak mümkün. Bunun için ekonominin, devletin tüm gücünün, planlı ve kamucu mantıkla halkın hizmetinde olması gerekir. Vurguncuların, finans-kapitalin, uluslararası ve yerli büyük holdinglerin suyuna giden iktidarlar yeni felaketlerin kapısını aralarlar. Halkçı bir ekonomi, halkçı bir düzen için ulusal demokratik güçlerin birliğini sağlamak ilk büyük adım olacaktır.

BIÇAK KEMİKTE

Memurlar için Toplu İş Sözleşmesi TİS görüşmelerinde iktidar ilk teklifini yaptı. Ocak 2024'ten itibaren geçerli olmak üzere ilk altı ay için yüzde 14; ikinci altı ay için yüzde 9; Ocak 2025'te ilk altı ay için yüzde 6; ikinci altı ay için yüzde 5 oranında maaş artışı önerdi. Bu oranlar hem memurlarda, hem memur emeklilerinde infial yarattı.

Memur emeklilerinin maaşları, memur TİS oranında artırılıyor. Dolayısıyla bu zam teklifi memur emeklileri için de büyük bir yoksulluk demek. AKP iktidarı emekliler ile çalışanların maaş artış oranları arasındaki bağlantıyı kök ücret-net ücret hilesiyle ayaklar altına almıştı. Önce emekli maaşlarında yapılan artışları hazine desteğine bağladı, sonra memur maaşlarındaki artışları da hazine desteğine bağlayarak iki grup arasındaki doğrudan bağlantıyı fiilen kopardı. Bu finanskapitale, vurguncu dolar milyarderlerine büyük bir taviz anlamına geliyor. Tabii ki biz emekçilere de sefalet koşullarında yaşamayı dayatmak anlamına geliyor.

Merkez Bankası MB'nin resmî faiz beklentisinin yüzde 36 seviyesinde olduğu koşullarda memurlar ve memur emeklileri için bu artış oranları kabul edilemez boyutlarda bir yoksulluk demek. Böyle giderse zam aldığı hâlde maaşları bir kuruş artmayan emeklilerin yanına, zam aldığı hâlde maaşları bir kuruş artmayan memurları da eklemek gerekecek.

AKP iktidarının sefalet dayatmasına karşı KESK bir günlük iş bırakma eylemi yaptığını duyurdu. Fakat kitlesel bir etki yaratılmadı. Ama yine de bir hareketlenme işareti olması açısından önemli. Aynı durum emekli örgütlerinin çağrısıyla yapılan basın açıklamaları ve eylemler için de geçerli. Emekli örgütleri birçok yerde çeşitli eylemlerle Erdoğan yönetimini yeterli maaş artışı yapma konusunda uyardı. Şimdilik temsili bir nitelikte olsa da emekçiler için artık bıçağın kemikte olduğunun işaretleri gelmeye başladı.

Yerel seçimler gündemdeyken iktidarın bu kadar kısıtlı bir maaş artışı dayatması Erdoğan yönetiminin nasıl bir ekonomik sıkışıklığa düştüğünü gösteriyor. Şu an İMF'siz IMF programının yürürlükte olduğunun açık bir işareti bu. AKP seçimlerin ardından çok daha ağır şekilde bu programı uygulamaya çalışacak. Eğer borç para beklentisi karşılanmazsa İMF'nin kapısını çalmak dahi gündeme gelebilir.

BORSADAN AL HABERİ

Türkiye'de borsadaki yabancı payı, altın yıllar dedikleri uzun bir dönem boyunca, yüzde 60 - 70 seviyelerinde oluyordu. 2018'den bu yana ise yüzde 10'lara düşmüştü. Güncel olarak borsada yabancı payı yüzde 30'lara çıkmış. Borsanın alıştığıнын yarısı olsa da bu bazı para girişlerinin olduğu anlamına geliyor. Ama yeterli değil. Beklentinin altında.

Benzer tablo Türkiye'nin uzun dönemli kredi risk primi CDS'de de görülüyor. Cumhurbaşkanı yardımcısı Cevdet Yılmaz, Türkiye'nin CDS puanını 402,55 olarak açıkladı. Bir ara 700'e kadar yükselmişti. Buradaki gerileme de olumlu ama beklenen oranda değil. Bu duruma göre Türkiye, dünya ortalamasının yaklaşık yüzde 4 üzerinde faizle borç bulabilecek durumda.

Körfez ve Körfez dışından bekledikleri para girişi yok. Uluslararası dolar milyarderleri şebekesi Türkiye için bekle gör politikasını seçime kadar sürdürmekte kararlı görünüyor. Erdoğan bu koşullarda Rusya ve Çin ile ilişkileri iyi tutarak borç para bulma yoluna başvuruyor. Oradan da ne kadar para bulacağı, bulup bulamayacağı belirsiz.

Türkiye'nin krizden çıkışı için halkçı, planlı ekonomiye yönelmesi; devlet öncülüğünde üretim ve istihdam seferberliği başlatması, dolar milyarderlerine servet vergisi koyarak kaynak yaratması mümkün. Ama ne iktidar ne de muhalefet böyle bir öneriye sahip. Bu durumda uluslararası finanskapitalin ağır saldırısına karşı halkın örgütlenmekten başka seçeneği kalmıyor. Ya örgütlü mücadele ya yoksulluk.

FINDIKTAKİ SÖMÜRGEÇİLİK

Moskova'da yapılan Rusya Afrika Zirvesi sırasında Uganda Devlet Başkanı Museveni, ülkesinin önde gelen kahve üreticileri arasında yer aldığını, kahve ihracatından yıllık 800 milyon dolar gelir sağladıklarını ama hiç kahve üretmeyen sadece bu kahveyi işleyip satan Almanya'nın yıllık kârının 6,7 milyar dolar olduğunu söylemişti. Bu şekilde yeni sömürgeciliğin nasıl işlediğini çok açık şekilde anlatmıştı. Aynı sömürgecilik yönteminin maalesef fındık üretiminde gerçekleştiği anlaşılıyor. Türkiye bu konuda Afrika'dan geri kalmıyor. 2022 verilerine göre Türkiye dünya genelindeki fındık ekili alanların yüzde 72'sine sahip. Dünya üretiminin yüzde 62'sini, dünya çapındaki fındık ihracatının ise yüzde 58'ini tek başına yapıyor. Türkiye fındık üretiminde dünyada bir numara yani. Türkiye'nin ardından fındık üretiminde İtalya, Azerbaycan, Amerika ve İspanya geliyor. En çok fındık ithal eden ülkeler de sırasıyla Almanya, İtalya, Belçika ve Fransa. Türkiye 2022 yılında fındık ihracatından 1,7 milyar dolar gelir sağlamış.

Fındıklar asıl olarak çikolata ve şekerleme sektöründe kullanılıyor. Bu sektörde doğrudan fındığın payını ayırıştırmak zor. Çünkü başta kakao olmak üzere çok farklı girdiler de var. Çikolata ve şekerleme sektörünün çapı yaklaşık 250 milyar dolar olarak tahmin ediliyor. Çok kârlı çikolata üretiminde Almanya, İtalya ve Belçika başı çekiyor. Türkiye'ye buradan düşse düşse 1,7 milyar dolar düşüyor.

KADIN HAKLARINA SALDIRI

16 Ağustos tarihinde Adalet Bakanı kadınların nafaka hakkını hedef alan bir kanun hazırlığında olduklarını açıkladı. "Nafaka konusunda tasarı hazırlıyoruz. Çünkü büyük bir haksızlık var. Bir gün evli kalıp onlarca yıl nafaka ödeyen insanlar var. Onların sorunlarını da çözeceğiz, kadınları da koruyacağız" diyen bakan çok istisnai bir konuyu abartarak kadın haklarına saldırmaya niyetleri olduğunu gösteriyor.

Genel olarak bakıldığında Türkiye'de toplamda nafaka bağlanan kadınların sayısı zaten çok az. Tek tük sosyetik davalar dışında kadınlara bağlanan nafakalar zaten düşük oluyor. Nafaka bağlanan kadınların neredeyse hepsinin çok az geliri var. Oysa nafaka alan kadınların çoğu, evde görünmeyen emek ile yani ev işleri, yemek, temizlik; hasta, çocuk, aile büyükleri bakımı gibi işlerle aile ekonomisine paha biçilmez katkılar sundular, ailenin tüm birikimine alın teri döktüler. Nafaka bu yönüyle kadınların en temel haklarından biridir. Kadın örgütlerinin bu saldırı karşısında harekete geçeceği açıktır.

CHP'DE TARTIŞMALAR SÜRÜYOR

Parti içi tartışmalar sürüyor. İmamoğlu "Ben İBB'ye tekrar adayım. İstanbul'a mühürlüyüm, İstanbul Belediyesini kaptırmayacağız" dedi. Bu açıklamada Kılıçdaroğlu'nun "Ya aday olduğunu hemen söyle ya da başkasını açıklayacağım" mesajının etkili olduğu anlaşılıyor. İmamoğlu da bu koşullarda şimdilik geri adım atmış oluyor.

AKP SEÇİM STRATEJİSİ

AKP yerel seçimlere yönelik stratejisini oluşturuyor. En güçlü yapı olarak karşısında duran CHP'yi doğrudan hedef alıyor. CHP'yi ve Millet İttifakını, ittifaktaki partileri böl birbirine düşür; CHP içindeki lider adaylarını birbirine karşı kışkırt; ülkede var olan sorunların üstünü ört; seçim yaklaşana kadar uluslararası tefecilerin taleplerini kısmen yerine getir ve borç para bul; seçime doğru kesenin ağzını aç diye özetleyebileceğimiz çok yönlü strateji geliştiriyorlar. Fakat memur ve memur emeklileri için önerdikleri maaş artışı yükseltilmezse strateji bozulur.

Erdoğan seçimden sonra IMF programını, kazansa da kazanmasa da uygulamaya yönelecek. Ama öncesinde seçmen desteğini kazanmak için türlü açıklamalar yapacak, oyunlar kuracaktır. 16 Ağustosta televizyonda "Pahalılıktan milletimizin bunaldığının farkındayım. Ama bu pahalılık meselesini yine biz çözeceğiz" dedi. Peki nasıl çözecek? Ocak ayına kadar sıkın dişinizi diyor. Kesenin ağzını açarak pahalılığın yarattığı bunalımı geçici olarak hafifletmek dışında bir vizyonu yok. Muhalefet ise Mehmet Şimşek'in göreve gelmesini desteklemişti. İstifasını isteyen yok.

Görev vatansever güçlere, ulusal demokratik güçlere düşüyor. Halkın örgütlü gücüyle siyasete müdahale etmesi, kendi kaderini kendi eline alması için hamle yapması gerekiyor.

ERDOĞAN MACARİSTAN'A GİDİYOR

Erdoğan Macaristan'ın ulusal günü kutlamalarına katılmak üzere Macaristan'a gidecek. Orban yönetimi Erdoğan'ı büyük bir törenle karşılayacakmış. Sonuçlarını değerlendireceğiz.

DÜPEDÜZ İRKÇILIK

Tanınmış avukat Rezan Epözdemir, Münevver Karabulut davasındaki tartışmalara ilişkin konuşurken doğrudan ırkçı ifadeler kullandığı için infial oluştu.

Epözdemir, kadın cinayeti davalarına girmesiyle bilinir. İlk olarak Münevver Karabulut cinayetinde ailenin avukatı olarak tanınmıştı. Pınar Gültekin davasına da girmişti. Çok ünlü ve çok zengin. En büyük avukat firmalarından birinin sahibi. Yanında yüzün üstünde avukat çalıştırdığı biliniyor. Son dönemlerde CHP'ye daha yakın siyasi çizgisi var. Bir ara Galatasaray yönetimine girmişti ama istifa etti. Sonrasında Galatasaray'a sponsor olmayı istedi.

Epözdemir, Cem Garipoğlu'nun gerçekten ölüp ölmediği üzerine yürüyen tartışmayla ilgili Fatih Altaylı'nın programında konuşurken "Garipoğlu ailesi Cezayir'den gelme. Bunlar aslında Yahudi" dedi. Sadece bu vurgu bile ırkçılık. Ama burada durmayan Epözdemir geçmişte, halkın diğer kesimlerini Yahudi kırımlarına, pogromlarına kışkırtmak için atılan tarihsel bir iftirayı utanmadan, sıkılmadan dile getirdi. "Yahudilerde mayasız ayini diye bir şey var. Buna göre de bir erkek 18 yaşına geldiğinde, erkek olduğunu ispatlaması için bakire bir kızı bulup öldürmesi, kurban etmesi gerekiyormuş. Belki cinayet sebebi bundandır. Bu da mahkemede tartışıldı" dedi. Sonrasında bu ırkçı iftirayı mahkemede gündeme getirenin de kendisi olduğu ortaya çıktı. Bu kadar tanınmış birinin bu ırkçı iftirayı dillendirme cesaretini bulabilmesi çok kötü, korkunç bir şey. Yer yerinden oynamalı aslında. Bu kişi en gerici Yahudi düşmanı, faşist görüşleri tekrar ediyor. Her türden ırkçılığa karşı uyanık olmak ve mahkûm etmek gerekir.

Ayrıca Epözdemir'in açıklamaları Münevver Karabulut cinayet davasını kadın düşmanlığından başka bir boyuta taşıyarak kadın hakları mücadelesine de zarar veriyor.

SAVAŞ KIZIŞIYOR

Ukrayna cephesi kızışıyor. Ukrayna Moskova'ya ve Rusya içlerine yönelik saldırılarını gittikçe arttırıyor. Rusya da çok yoğun karşılık veriyor. Ağır füze saldırıları düzenliyor. Ama Ukrayna'yı felç edecek bir topyekûn saldırıdan uzak duruyor. Savaş karşılıklı tırmanıyor.

Savaşın karşılıklı tırmanma havasına girdiği günlerde Rusya'da Uluslararası Güvenlik Konferansı başladı. Çok geniş katılımlı gerçekleşen konferansa Amerika katılmadı. Putin konferansta, "Batı Ukrayna savaşına yeni ülkeleri katmak istiyor. Savaşı tırmandırmak istiyor. Buna karşı uyanık olmak lazım. Ama ne yapsalar amaçlarımıza ulaşmamızı engelleyemeyecekler" dedi. Savunma Bakanı Şoygu ise, "Batının askerî egemenliği kırıldı dünyada. Bu bütün dünya halkları için elverişli bir ortam sağladı. Gelişecekler. Batı silahlarının üstünlüğü efsanesini her geçen gün sahada yerle bir ediyoruz. Batı, askerî egemenliği kırıldığı için de son derece asabi davranarak bir sürü kötü şey yapıyor" dedi.

Emperyalistler Rusya'ya karşı esas olarak Polonya'yı ve yardımcı olarak Letonya'yı savaşa sokmak için uğraşiyor. Moldova da listede. Diğer yandan bir NATO heyeti, "Ukrayna bir kısım toprağını feda ederek NATO üyeliğine alınabilir" diye bir açıklama yaptı. Zelenski açıklamayı protesto etti. Heyet sonrasında geri adım attı.

Bütün bu tartışmalar yaşanırken Rusya'da ekonomik gelişmeler de oldu, dolar fırladı. Uzun zamandır sabit istikrarlı bir düzeyde tutulan dolar birden 98 rubleye yükseldi. Bu Türkiye'dekine benzer şekilde halkı yoksullaştıran bir durum. Yönetim, piyasaya Merkez Bankasının müdahale etmesini sağladı. Bir süreliğine düşse de dolar tekrar yükselişe geçti.

Batı basını büyük bir sevinçle karşıladı döviz yükselişini. "Ekonomik istikrarı korudum. Hatta gelirim arttı diyen Putin, şimdi ekonomik istikrarsızlık nedeniyle halk tarafından gönderilecek" diye yorumlar öne çıktı.

Rusya yönetiminin, olayların Batı basınının hayal ettiği noktalara gelmesine izin vermesini beklemek zor. Bir şekilde durumu toparlayacaklardır. Yönetimin dövizin yükselmesine ihracatı kolaylaştırıcı bir etki olarak göz yumduğu da varsayılabilir ama burada denge bozulmuş görünüyor. Rusya'da kapitalist ilişkilerin savaşı, ulusal savunmayı gerektiği gibi yürütmeye nasıl engel olduğu bir kez daha görülüyor. Burjuvazi hâlâ yurt dışına büyük oranda para kaçırmayı başarıyor. Neoliberal fikirlerle aklını şaşırmış, Rusya'nın 300 milyar doların üstündeki varlığına el konulmasına izin veren MB yönetimi hâlâ görevden alınmadı. Ekonomiyi neoliberal mantıkla yönetip Rusya'nın karnını düşmanlarına açan ekonomi yönetimi de görev başında.

Genel sonuç olarak Rusya'nın kapitalizm nedeniyle istediği gibi savaşamadığını ama durumunun kötü olmadığını söylemek gerekir. Kendini korumayı ve stratejik üstünlüğü elinde tutmayı başardı. Rusya bu durumda bile dünya halkları için büyük olanaklar yaratıyor.

İSRAİL

İsrail'de laiklik yanlısı halkın direnişi 32 haftadır sürüyor. Halkın yarısı eylemlere yoğun destek verirken diğer yarısı hükûmetin yargıyı iktidara bağımlı yapan tasarısını destekliyor.

NİJER'DE DENGİ

Nijer de, ECOWAS da bekleme sürecine girdi. ECOWAS toplantısında müdahale edelim diyenler de olmuş, bekleyelim diplomasiye ağırlık verelim bir yandan da hazırlık yapalım diyenler de olmuş. Sonuç olarak diplomatik yollara öncelik vermek eğilimi oluşmuş.

Nijer yönetimi ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Nuland ile yapılan görüşme sırasında, "Eğer askerî müdahale başlarsa biz de eski devlet başkanını idam etmek zorunda kalırız" diyerek karşılık vermişler.

Bu gelişmeler içinde Nijer'in Mali sınırına yakın bir yerde IŞİD/El Kaide saldırısı gerçekleşti. Saldırıda pusuya düşürülen askerî konvoyda 17 asker hayatını kaybetti, 20 asker yaralandı.

Karşılıklı mücadele sürüyor.

SURİYE'DE DE SALDIRI

Suriye'de Deyrizor bölgesinde IŞİD saldırısı gerçekleşti. Nijer'deki saldırıyla aynı şekilde 17 asker hayatını kaybetti, 20 asker yaralandı. Deyrizor bölgesi genel olarak Suriye hükûmetinin kontrolünde. Ama belli "ceplerde" Amerika-IŞİD güçleri bulunuyor. Suriye yaptığı açıklamada, Amerika'nın hem istihbarat hem de lojistik desteği sağladığını, teröristleri pusu bölgesine doğrudan getirdiğini, pusunun bu şekilde başarılı olduğunu açıkladı.

BİYOLOJİK SAVAŞ

Amerikan yönetimi Pandemi Hazırlık ve Müdahale Politikaları Ofisi kurarak başına biyolojik savaşta çok ün kazanmış tabip Tuğgeneral Paul Friedrichs'i atadı.

Rusya, gelişmeye dikkat çekerek Amerika'nın yeni bir pandemi hazırlığı içine girdiğini düşündüklerini duyurdu. Rusya "Amerika, dünyayı allak bullak etmek üzere, kendisine karşı çıkanları kendisine muhtaç etmek üzere yeni bir pandemi senaryosu hazırlıyor" diye resmen açıklama yaptı.

Rusya Ukrayna'da faşistlerden arındırdığı bölgelerdeki laboratuvarlarda Covid 19 virüsünün Amerika tarafından üretildiğine dair açıklamalar ve resmî belgeler yayınlamıştı.

AMERİKA'DA İÇ MÜCADELE

Amerikan yönetiminin bazı asker atamaları Cumhuriyetçilerin engeline takıldı. Yönetim, iyi askerlerimizin göreve başlaması engelleniyor diye eleştiriyor.

Trump'a karşı yeni davalar açılıyor. Amerikan yönetimi Pakistan'da İmran Han'a uyguladıkları yöntemi uygulamaya çalışıyor gibi görünüyor. Trump da "Büyük bir açıklama yapacağım ve herkes Demokrat Partinin seçimi nasıl manipüle ettiğini göreceğiz" dedi.

Diğer yandan başkan Biden'in oğlu Hunter Biden hakkında, Cumhuriyetçilerin aldığı kararla özel savcı atandı. Fakat soruşturma Adalet Bakanlığı denetiminde. Buradan bir aklama gelmesi de muhtemel.

Rusya da bir yandan Amerika içi çekişmelerin nasıl sonuçlanacağını bekliyor olabilir. Trump, "Ben iktidara geldiğimde 24 saat içinde savaşı bitireceğim" diyor.